

כנסת שמיניח

מושב שני

פרוטוקול מס' 115

מישיבת ועדת הכלכלה שהתקיימה ביום ד', ח' באב תשל"ה
(16.7.75) בשעה 8.30

הנוכחים:

חברי הועדה:
י. הורביץ - היו"ר
פ. גרופר
מ. דרובלס
מ. חריש
א. יפה
י. כהן
א. כץ

מוזמנים:
מר פרלוק - התאחדות הסוחרים
מר שרגאי - משרד מס"ח

מזכיר הועדה - פ. פלקסר
יועץ כלכלי לועדה - ד. לב
רשמה - ש. ברקח

סדר - היום

המשבר בענף המכולת והמסחר הזעיר - הצעה לסה"י של ח"כ כץ.

היו"ר י. הורביץ: אני פותח את הישיבה. חבר הכנסת כץ העלה הצעה לסה"י בענין המשבר בענף המכולת והמסחר הזעיר, והכנסת העבירה את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה.

א. כץ: העליתי את הנושא לדיון לפני 7 חודשים, בינואר 1975, כאשר הפעילות הכלכלית היחה מתונה יותר מאשר לאחר מכן. מכל מקום, אני מתייחס לבעיית אותם 30 אלף נפשות המתפרנסות מענף המכולת, כאשר ההנחה הבסיסית שלי היא שגם בימינו יש עדיין מקום למפעל המשפחתי הזעיר ששמו "מכולת". כמובן שאם השכנים שהענף הזה צריך להתחסל, אין צורך לקיים דיון מיוחד על כך. ואולם מתברר שלמרות התחרות של חנויות הסופרמרקט, יש מקום לדו-קיום בשלום בין שני הסקטורים. הקמעונאי מציע לקונה את היחס האישי, ויש כנראה לא מעט צרכנים המעדיפים ללכת לחנות קטנה: החנות הקטנה שנמצאת גם ברחובות הקטנים והצדדיים, ואשר בה אפשר גם לקבל סחורה באשראי. צעירים כנראה שאינם נוטים להכנס לענף זה - פרט אולי לעולים חדשים שמביאים אתם מסורת מסוימת. מתברר שהאזרחים מעדיפים לקנות את מוצרי היומיום - מוצרי חלב, לחם וכיוצ"ב - בחנות המכולת שלייד ביתם, ואילו מצרכים שאינם מתקלקלים (חומרי ניקוי, סבונים, שימורים) מעדיפים לקנות בסופרמרקט. ואולם מתח הרווחים במוצרי היסוד הוא כידוע נמוך מאוד, ודוקא במוצרי הסחורות הרווחים גדולים יותר. הטענה היחה שהתפתחות זו בהרגלי הקניה גרמה לירידה דרסטית במחח הרווחים של החנונים, אף על פי שבאותה תקופה עלו בהרבה ההוצאות הקבועות שיש להם בהחזקת החנות. כדי לעמוד בתחרות, הכניסו לא מעט חנויות מכולת שפורים ומודרניזציה - דברים שמחייבים השקעות. בזמנו היחה קרטיטיעה לנושא זה, אבל היחה זו קרן צנועה למדי.

בהעלותי את ההצעה התכוונתי להביא בפניכם את הפרובלמטיקה של הנושא בכללותו, ולנסות למצוא דרך לסייע בידי אותם אלפי משפחות העובדות קשה מאוד, כדי שיוכלו להתמודד בצורה הוגנת עם הסופרמרקטים, על ידי הגדלת הקרן הזאת ומתן תנאים נוחים כדי שהענף לא יתדרדר, היות ולדעתי הוא ממלא פונקציה חיובית במשק.

היו"ר י. הורביץ: מה פרלוק ביקש להעלות בישיבה זו נושא נוסף: פתיחת החנויות ביום ה' עד שעה 9 בערב. הסכמתי שנדון גם בכך.

מר פרלוק: חבר הכנסת כץ היטיב לתאר את מצב חנויות המכולת. זהו הענף הותיק והגדול ביותר מבין 70 ענפי המסחר, וצפויה לו סכנת חיסול. הענף מונה 8000 יחידות עיסקיות, ומתפרנסות ממנו 35 עד 40 אלף נפשות. לא אתעכב על אופיו המיוחד של הענף, אציין רק שהוא פרובלמטי מסיבועו: שעות העבודה הן בלתי מקובלות בשום ענף אחר; בעל החנות חייב לשמור על תחלופה יומית של המלאי, העבודה הפיסית היא קשה, ומאז המדיניות של הממשלה בשטח המימון, ניחל בעל העסק בקשיי מימון כאשר הוא צריך מאידך לתח אשראי למספר גדול של לקוחות. לבסוף צריך גם לציין את הלחצים המיוחדים שקיימים על חנויות אלה בשעת חרום - לחצים שאינם קיימים בשום ענף אחר. אין הענף דורש המריץ מיוחד בגלל המאמץ המיוחד ושעות העבודה הנוספות, אבל מכאן ועד להיפך מתמריץ, הדרך עדיין רחוקה מאוד.

מבלי להאשים גורם ממשלתי כלשהו בכוונה מתוכננת לפגוע בענף, הרי זאת היא המציאות. משרד המסחר והתעשייה קבע מחח רווחים שאיננו עולה על 3% עד 7% לגבי מוצרים מסוימים. אין הדעת סובלת גישה כזאת, על אחת כמה וכמה כשהמדובר בקבוצה של מצרכים שמהווים יותר מ-70% מכלל מחזור חנויות המכולת. על כך צריך להוסיף

את ההפסדים שבאים בגלל הפחת המיוחד (שבר בביצים, שקיות חלב קרועות, חוסר שמתגלה בסחורה המשוקת בגלל הלחץ הרב בחנות שאיננו מאפשר לבעל המכולת לבדוק את הסחורה מיד עם קבלתה, וכו'). כל הגורמים האלה מורידים עוד יותר את הרווחים, שמגיעים עד 0. מאידך צריך להביא בחשבון שהוצאות ההחזקה עלו בהרבה.

מהו שורש הרע? קיימת מדיניות של סובסידיות מסעם הממשלה, שלמעשה מכרימה את בעל המכולת להיות שותף להיבסוד. הסימנים לתהליך החיסול של הענף כבר נראים על פני השטח. על פי נתונים שבידינו חוסלו בשנה האחרונה 10% עד 12% מכלל חנויות המכולת בתל-אביב. קיימים גורמים שאדישים לתהליך זה, ויש אפילו גורמים שמוכנים לזרז אותו, כי במקביל לחיסולו של ענף המכולת מתפתח מסחר ציבורי שנהנה מעזרה ממקורות שונים; הם אינם צריכים להתלבט בקשיים של המכולת. לאחר שעלתה בענין זה הצעה לסה"י, השר ענה והענין הועבר לדיון בוועדת הכלכלה, אנחנו מצפים שהועדה תתעלה על החישובים הכיתתיים ותשמיץ את דברה. אנחנו עומדים רגעים ספורים לפני "השעה השחיה עשרה" וצריך למנוע שהענף הזה יחוסל. אנחנו מצפים לעזרתכם.

ב-27 ביוני חתם שר הפנים על צו שמאריך את שעות פתיחת העסקים בימי חמישי עד שעה 9 בערב. ענין זה שייך לכאורה לוועדת הפנים, אבל היות והצו הוצא על פי יוזמת הועדה לשיפור וייעול השיווק, שבראשה עומד שר המסחר והתעשייה, סבורני שגם ועדת הכלכלה יכולה להשמיץ דעתה בנושא זה. למעשה הועלתה כבר הצעה כזאת לפני שלוש שנים: באפריל 1972 פינה שר הפנים ועדה שנקראה בשם "ועדת ישעיהו" שלפי מסקנותיה מחודש אוגוסט 1972 צריך לחייב את הרשויות המקומיות להתקין חוקי עזר בדבר מועדים לפתיחת בתי עסק וסגירתם, על ידי תיקון פקודת העיריות והמועצות המקומיות. תמצית המסקנות היתה שלפי חוקי עזר אלה ייסגרו החנויות פעם בשבוע בשעה 2, ותמורת זאת יאריכו את שעות הפתיחה ביום אחר עד שעה 9 בערב בקיץ, ועד שעה 8 בחורף. התאחדות הסוחרים סמכה ידיה על מסקנות אלו, בתנאי שההצעה תתממש על שני חלקיה. הופתענו כאשר שר הפנים חתם ביוני השנה על צו המתייחס אך ורק לצד אחד של ההמלצות: הארכת שעות הפתיחה. אני רוצה לציין שכאשר דנה אותה ועדה במשך 4 חודשים בנושא, ערך משרד המסחר והתעשייה סקר בקרב הציבור, והתברר ש-60% מהאזרחים הביעו משאלה להאריך את פתיחת העסקים פעם בשבוע עד 9 בערב; אחוז עוד יותר גבוה, 70%, הביעו את הסכמתם לסגירת העסקים בשעה 2, יום אחד בשבוע. התברר שהיום הרצוי ביותר להארכת הפתיחה הוא יום חמישי, והיום הרצוי ביותר לסגירה מוקדמת הוא יום שלישי. התאחדות הסוחרים לא תוכל לתמוך בצו של שר הפנים, אלא אם כן הוא ישלים אותו בהחאם למסקנות הועדה. כיום הצו איננו מתבצע וציבור הסוחרים מתעלם ממנו. אני בעד הפעלת הצו, בתנאי שיוכרז גם על סגירה מוקדמת ביום ג'.

אני מציע לדון בנושא השני רק לאחר שיהיה מובח לפנינו הצו, וגם נזמין את נציג משרד הפנים.

א. יפה:

מר שרגאי: גם למשרדנו ברור שחנויות המכולת חיוניות למשק. יש מקומות שבהם אין למכולת תחליף, כפי שהיה לפני שנוצרה שיטת הנוצרת השרשרת. ידועה לנו העבודה הרבה שמשקיעים בעלי החנויות בשרות הקהל. ואולם אני רוצה להתייחס באופן מיוחד לנושא מתח הרווחים בענף המכולת. לפי הבדיקות שערכנו בזמנו, הרווח הממוצע של הענף היה בין 35% ל-40% בחלק נכבד של מוצרי המכולת. מאז העלה הה"כ כן את הנושא בינואר 1975, היתה יוזמה מצד המשרד הענין בדיקת מתח הרווחים, בעיקר במוצרי יסוד. מתח הרווחים שונה לגבי בקבוקי שמן, אורז, סוכר ועוד. המשרד ער לבעיה, וברגע שמתברר שחל שינוי במצב או יש צורך לחקן במשהו את מתח הרווחים, הוא מהזיר את המצב לקדמותו או אפילו מעלה את מתח הרווחים - כפי שקרה לגבי פוג מטונים של לחם. נוסף

על כך מינה מנכ"ל משרד המסחר והתעשייה בחודש יוני ועדה, בראשות דר' צבי אופיר מן האוניברסיטה העברית. בוועדה משתתפים גם דר' גבאי מהמחלקה להכנסות המדינה, מר שפירא ממחלקת המחקר בבנק ישראל ומר בן-משה מנהל חטיבת המזון במשרדנו. על הוועדה הוטל להגיש המלצות ומסקנות עד ה-15 בספטמבר 1975. על הוועדה הוטל לבדוק: א) האם חלה ירידה במחח הרווחים של הקמעונאים בשנה האחרונה; ב) מהי השפעת מחירי המוצרים הסיינים, הנכללים ברשימת המוצרים שלגביהם יש מחירי מקסימום, לעומת כלל המכירות; ג) האם יש מקום להעלות מחח הרווחים שלהם ובאיזה שיעורים. ועדה זו היא ועדה לגמרי בלתי חלויה, ועדה מקצועית. המטרה היא כמובן לתקן את המצב. כפי שאמרתי, המשרד כבר הכניס שינויים ביוזמתו הוא לגבי שמן, אורז, לחם ומוצרים אחרים, מבלי לחכות למסקנות הוועדה; אולם הוועדה תבדוק את כל השטח מחדש, כולל מחח הרווחים. אני מניח כי לאחר שהוועדה תסיים את בדיקתה, נוכל להתייחס באופן מעשי לבעיה בכללותה.

א. יפה: ברור שקיימת בעיה, השאלה היא מה בדיוק הגורמים ומה הם הדרכים לספל בה. היות ואינני מצוי בנושא

אני חושב שלא קבלנו חומר מספיק כדי להביע עמדה או לסכם סיכומים. אנחנו צריכים לקבל הצעות מפורטות: מה אתם מציעים, האם אתם מעוניינים בקבלת יותר הלוואות, האם אתם מבקשים לבטל סובסידיות, מהו היחס בין עליית ההוצאות וגם עליית ההכנסות מאידך? צריך לקבל נחונים בכל הנושאים האלה. כמה המדיניות החדשה של הסובסידיות מצמצמת את הרווחים? מתקבל על הדעת שזה היפך. שמעתי טענות ממקורות אחרים, הטוענים שמיסי העיריות וצווי העיריות מכבידים ביותר על בתי העסק; האם יש לכם בקשות גם בכוון זה? עליכם להגיש לנו הצעות מגובשות. כאשר מציינים כאן שבתי עסק סוגרים - האם יש לכם נתונים אם המדובר הוא במרכזים העירוניים הגדולים או בערי הפיתוח ופרברי הערים הגדולות? האם ההחלטה של הענף שווה בכל הארץ? האם השתנו הרגלי הקניות? האם מפריעים הסופרמרקטים? האם אפשר לסמוך על כך שהוועדה באמת תסיים מסקנותיה והמלצותיה עד אמצע ספטמבר?

מ. דרובלס: האם אפשר לקבל נחונים על חנויות המכולת: מהו המחזור, מהי כמות ימי העבודה שמסקיעים וכדו'?

היו"ר י. הרביץ: הייתי רוצה לשאול מהו הפידיון הכללי בענף מסחרי זה? מה חלקו של המסחר הציבורי - כולל הסופרמרקטים, הצרכניות וגם חנויות השקם? מהו חלקן של חנויות המכולת במסחר הזעיר - ואני מתכוון לחלקם האבסולוטי ובאחוזים. האם ביטול הסובסידיות שחל לאחרונה לא הביא רווחים גדולים?

השיקול שלנו חייב להיות שיקול ממלכתי, מאחר ואנחנו

טוענים שיש עודף שירותים בכל מיני שטחים. אי-אפשר לטעון נגד בתי החרושת שהם דוחקים את רגליהם של בתי המלאכה הקטנים; מאידך בשטח החקלאות, למשל, העדפנו את המחייבים בעלי המשקים הקטנים על משקים חקלאיים בקנה מידה גדול, מתוך נימוקים התיישבותיים ממלכתיים. צריך לראות את הבעיות, ואינני יכול מראש לקבוע אם זה טוב או רע. אם זה מביא חועלת לציבור, מעסיק כוחות עבודה שאינם מחיימים לעבודה אחרת - על כל פנים לא צריך לקפח אותם; אבל אם הענף איננו רנטבילי, יתכן וצריך לחת לו לגווע. בשום אופן אין לקפח ענף זה לעומת אחרים, אבל איננו יכולים להתעלם מן השיקול המישקי של מדינת ישראל. השיקול העליון הוא שיקול השרות הטוב לציבור. התרשמתי מאוד כאשר ראיתי באמסטרדם שבמשך כמה שעות יכולים כל החושבים לקנות בשוק המרכזי אח כל המצרכים הדרושים להם. יתכן שאצלנו בעית התוון בשווק היא החמורה ביותר והיא שמעיקה על בעלי חנויות המכולת ויוצרת את הפרשי המחירים. האם יש למשרד המסחר והתעשייה חמונה ברורה? יתכן שאין לקידמנואים היכולת להקים לעצמם שרשרת קניות עצמאית אשר תזכה אותם ביתרונות של קטנה מרוכזת -

אולי אתם צריכים לעזור להם בכך? אולי מנצלים את העובדה שכל אחד מהם איננו קונה בקנה מידה גדול?

מר פרלוק:

לא הצטיידתי בנתונים סטטיסטיים כדי לענות על השאלות שהועלו כאן, אבל אמציא לכם את כל החומר. אנחנו מכינים את החומר בצורה מאוד יסודית לקראת עבודתה של הועדה. יתכן ששאלות אלה עלו משום שמר שרגאי הצהיר כאן דבר שהוא בעיני חמור ביותר: אם הוא אומר שהרווח הממוצע בענף המכולת הוא 40%, משתמע מכאן שיש מוצרים בהם מרווחים 70% או 80%, היות ובאחרים מרווחים רק 3% ואף פחות מזה. איך בענף המכולת מצרך כלשהו שבו מתח הרווחים עובר על 20%. היה דיון בבית המשפט בענין אחר, אבל נמסרה שם חוות דעת של מר. לסר ממשרד המסחר והתעשייה, שאמר כי מתח הרווחים בענף המכולת הוא 20%. נפגשתי אתו כדי לשוחח על כך, היות ולפי דעתי יש גם כאן הגזמה רבה. אמרתי לו שהתאחדות הסוחרים תמחר את הטעון הזה.

אם הוקמה ועדה, זה במידה רבה הודגת לדרישה שלנו להקים ועדה ציבורית. יש לנו את מלוא האמון בוועדה, אבל יחד עם זאת יש גם רגשות מעורבים, כי מיוצגים בה לפחות 3 מוסדות שיש להם נגיעה בבעיה זו, ורק היו"ר למעשה איננו קשור בה.

דרישת הענף להגדיל את מתח הרווחים לא באה כעת, כאשר חלה עליה ניכרת בהוצאות ההחזקה, אלא כבר בשנת 1971 כאשר הוכרזה שבייתה ארצית של ענף המכולת בגלל הקיפות במתח הרווחים. אין ספק שהמיסים והצווים העירוניים מכבידים עלינו, אבל הבעיה היסודית היא הבעיה של מתח הרווחים.

קיימת אמנם קרן להון חוזר, אבל אפשר לקבל בה סכום מקסימלי של 6000 ל"י, בריבית של 16.5%.

היו"ר י. הורביץ: שמעתי שמקבלים גם 1000 ל"י.

מר פרלוק:

לא מן הקרן הזאת; יש קרן לשיפורים ושיפוצים. סך הכל עומדים לרשות הקרן הזאת 18 עד 20 מליון ל"י, והיא מתייחסת ל-40 אלף יחידות עסקיות, כלומר לכל ענף הקימעונאים ולא רק לחנויות המכולת. יש ועדה שמנהלת את הקרן ומיוצגים בה משרד המסחר והתעשייה, האוצר והבנק שדרכו עוברת ההלוואה, יחד עם נציג התאחדות הסוחרים.

בקשר לסגירת חנויות, נכון שהתופעה חמורה יותר בערים הגדולות ופחות במקומות אחרים, אבל היא קיימת בכל הארץ. במרכזים החדשים החנויות הן חדשות, ועדיין לא ידוע אם יצליחו לעמוד בקשיי הענף.

היו"ר י. הורביץ:

יש גם חופעה של סגירת בתי-קפה - לאו דווקא משום שמתח הרווחים איננו גדול, אלא משום שיש ביקוש אלטרנטיבי: בנקים, חנויות אחרות, מעוניינים בקניה המקום. יש תנועה חופשית, וזה איננו בא להעיד דוקא על מתח הרווחים.

מר פרלוק:

ברוב המקרים בתי הקפה אינם נסגרים בגלל "פיתויים" של עסקים טובים יותר, אלא בגלל לחץ של מיסים, קשיים בהשגת עובדים, קשיי החזוקה ובעיות שעושה ביקורת מטעם 5 או 6 רשויות מוסמכות. מאידך, חנויות המכולת כמעט כולן גמצאות ברחובות צדדיים, שם לא יכולה להיות השפעה לדרישה של ענפים אחרים. אם הובאה דוגמא של בית חרושת שדוחק את רגלי בית המלאכה, יש לכך הסבר: הייצור בבית החרושת הוא טוב יותר וזול יותר. ואולם מתברר שבצרכניות ובסופרמרקטים המחירים אינם זולים יותר מאשר בחנויות המכולת, להיפך.

כאשר עוד היה חה"כ בן-אהרון מזכיר ההסתדרות, הגישה רשת הצרכניות דרישה אולטימטיבית להעמיד לרשותם 20 מליון ל"ל לכיסוי הפסדים, אחרת תפסיק הרשת את פעילותה. מר בן-אהרון הציג להם תנאי למזג את החנויות באיזורים שונים, כדי לייצל את הרשת, אבל יש להניח שבסופו של דבר קיבלו את התמיכה שדרשו. כלומר, אף על פי שהם מוכרים במחירים גבוהים יותר, לא יכלו להחזיק מעמד ללא תמיכה מצד מוסדות אחרים. גם את בעית חנויות השקם נהיה נאלצים להעלות כאן לדיון, בגלל ההתפתחויות האחרונות.

ציבור עקרות הבית מעדיף לקנות באופן קבוע את מצרכי היסוד בחנויות המכולת ואילו את שאר המצרכים קונים בשקם או בסופר-מרקט פעם בשבוע או ב-10 ימים. מסיבה זו מחזור מצרכי היסוד בחנויות המכולת מהווה 70% ומעלה. בגלל הדרישה למוצרי יסוד, לא ינטשו עקרות הבית את חנויות המכולת.

אנחנו נהיה מוכנים להגיש חומר נוסף, וגם העתק מן החומר שאנחנו מכינים לקראת הופעתנו בפני הועדה שהוזכרה כאן.

א. יפה: אני מבין שמה שאתה רוצה מאתנו זה תמיכה למען הגדלת מתח הרווחים במוצרי היסוד. האם יש לכם

עוד איזו דרישה?

מר פרלוק: זהו.

מר שרגאי: המספרים שאני נתתי בקשר למתח הרווחים, דהיינו

35% עד 40%, מתייחסים לחקופה שהייתה לפני

שנים מספר. יתכן שמה שאמר מר לטר זה הרבה יותר מדויק, ואילו את התשובה הנכונה והמדויקת כיום נקבל כאשר תסיים הועדה את עבודתה. הועדה הציבורית לקביעת מחירים דנה באישור בקשות להעלאה מחירים שונים, וכאשר היא מעלה את מחיר המוצר היא שומרת שלא לפגוע מתח הרווחים של הסוחר באותם אחוזים שבקבעו. אולי השתנה המצב כתוצאה מירידת היקף המכירות, אבל לא כתוצאה משינוי במתח הרווחים. בנושא הלחם, למשל, החליט המשרד להעלות את אחוזי הרווח כי מצא זאת למוצדק, וכך העלו את הרווחים לגבי סוכר ושמן בבקבוקים. עכשיו העשה בענין זה עבודה יותר מעמיקה ויותר מקיפה.

אשר לאחוז הפדיון של חנויות המכולת בתוך

הענף, ברור שיש עדיין בידיהם 60% עד 70% מן הפדיון בענף המזון; צריך להביא בחשבון שבחנויות הסופרמרקט מוכרים לא רק מוצרים של מכולת, אלא גם צעצועים, בגדים וכו'. אחוז זה נמסר לי על ידי אחד היצרנים של חומרי ניקוי ושמים, ונדמה לי שאפשר לומר כי ענף המכולת עדיין מוביל בשטח זה. אינני חושב שיש קשר בין גודל הסובסידיה למצרך ובין מתח הרווחים של בעל המכולת; הסובסידיה ניתנת למי צורך. אשר לענין הרגלי הקניות, ידוע לכולם שהמשרד תומך בשיפור השרות לצרכן. המשרד הקים קרן לשיפורים הוקמה קרן לשיפור אחזקת החלב הטרי במקררים, וכו'. ידוע לי על קבוצות של חנויות מכולת שהשכילו להקים בתי אריזה משותפים, רשת שיווק אחידה וכו'. בירושלים הגיע הארגון של מר פרלוק להסכמה עם היצרנים לקבוע מחיר מיוחד בחודש מסוים למצרכים מסוימים. כל החשגים האלה הם תוצאה מיוזמה של החנויות עצמן. כמובן שארגון שהוא קונה בקנה מידה גדול, יכול לקבל מחיר מיוחד. לכן אני חושב שעל מנת שתנויות המכולת יגיעו למתח רווחים גדול יותר, דרושה גם יוזמה מצד הארגונים שלהם. ארגון אריזות ושיתוף בקניה מרוכזת, זה ענין של יוזמה. בירושלים נעשה הדבר לגבי חלק מחנויות המכולת, ובמידה שיש לנו אינפורמציה על כך גם אנחנו משתדלים לעודד את זה, כי בסופו של דבר זה מוזיל את המצרך לצרכן והשרות טוב יותר.

העובדה שמר פרלוק ריכז את תביעותיו בענין

העלאה מתח הרווחים במוצרי היסוד, מוצאת את ביטויה גם המינוי של

הועדה, שנדרשה לבדוק השפעת מחירי המצרכים החיוניים הכלולים ברשימת המוצרים שיש לגביהם מחירים מקסימליים. הועדה נתבקשה להשיב על השאלה האם יש מקום להעלות את מחח הרווחים, ובאיזה שעורים. אני מניח שדו"ח הועדה יוגש במועדו, כלומר מחצית ספטמבר. אמסור למנכ"ל משרדנו בקשת הועדה לקבל את הדו"ח. הועדה כבר עובדת, ואנחנו מדרבנים אותה.

א. לבני: אנחנו רואים תופעה של הורדת מחירים בשווקים - למשל בשוק הכרמל או בשוק מחנה-יהודה - לרמה כזאת שהופכת למסחר בלתי הוגן. רצייתי לשאול את מר פרלוק מה דעתו על קביעת מחירי מינימום, על מנת להבטיח מסחר הוגן.

מר פרלוק: התאחדות הסוחרים מתייחסת לזה בחיוב. התנגדותנו איננה לסוחר זה או אחר, אלא לשוק עצמו. יש בעיה של מיסים. בחזכיר שלנו אנחנו מתייחסים גם לבעיה הזאת, ואני מקוה שהועדה תשים לב לכך. אני רוצה לציין שלפני 12 שנה היו חנויות הסופרמרקט רק 3% מתוך הענף, ואם הם היום מגיעים ל-30% או עוברים את האחוז הזה, אפשר לקבל מכך רק נחמה פורתה.

היו"ר י. הרביץ: אינני מבין את ההתנגדות שלכם. אם באה קבוצה של משקיעים קנדיים ומקימה רשת של חנויות שופר-סל, מדוע לא מגיע להם פדיון ורווח על ההשקעה שהם השקיעו, לאחר שקיבלו איזה שהן הלוואות לא גדולות? אינני רואה כל פגם בהתפתחות רשת החנויות האלה, שאינם מקבלים חמיכה משום גוף ציבורי. לפי הידוע לי הפדיון שלהם מגיע ל-1/3 מפדיון הצרכניות.

מר פרלוק: אין לנו שום התנגדות למשקיעים האלה, אולם להם יש רק 7 חנויות; יש מאות צרכניות ו-40 סניפי שקם שנשענים על חמיכה של גופים ציבוריים.

א. לבני: שמעתי דוקא מפי זוגות צעירים שהשתכנו בשכונים חדשים, כמה חבל שבתכנון המרכז המיסחרי בשכונה מביאים בחשבון מקום רק לסופרמרקט אחד, ואין מקום לחנויות מכולת נוספות.

היו"ר י. הרביץ: אני מבין אם יש טענות של קיפוח, או שאחם דורשים להשוות את תנאי האשראי והיתרונות שלכם לאלה של רשתות החנויות; אינני יכול להביץ את התלונה שיש לכם על עצם התפתחות רשתות הסופרמרקטים; כשלעצמו זה איננו עוול.

מר פרלוק: לא הייתי יכול להתלונן נגד התפתחות רשת החנויות של משקיעים מקנדה, אבל אלה מהווים רק 7% מכלל חנויות השרשרת, לעומת הצרכניות וחנויות השקם. אלה דוקא נתמכות על ידי ההסתדרות. אני חייב לסתור את הדברים שנאמרו כאן, כאילו שר המסחר והתעשייה משתדל שלא לפגוע באחוז הרווחים. איך קרה, אם כן, שהמחירים שניקבעו לאחר הפיחות הם ב-50% יותר נמוכים לעומת מחח הרווחים שהיה לפני הפיחות? מה שאמרת כאן רחוק מאוד מן המציאות.

מר שרגאי: אני מתייחס ל-3 תקופות שונות. בנובמבר 1971 הוחלט בפעם הראשונה על הקפאת מחירים. הכנסת החליטה, וכן גם ועדת המחירים, לשמור על מחח רווחים אבסולוטי. זה נעשה בצו המחירים היציבים. אחר כך שינה המשרד את המדיניות ורצה לחזור לשמירה לא על הרווח האבסולוטי אלא על אחוז הרווחים. כאשר השתנו הרווחים עם ביטול הסובסידיות, היו גם שינויים במחח הרווחים. בזמן את הדברים שמר פרלוק הפנה תשומת לבנו אליהם; חלק מן הדברים שינינו כי הגענו למסקנה שהטענה צודקת ולא צריך לפגוע במחח הרווחים; יש גם שינויים שבאו בגלל השתנות התנאים והשפעתם על מחח הרווחים (למשל טיב

16.7.75

האריזות או הטיפול בהן). אנחנו ערים לנושא, ובמידה וניתקלים בבעיה ספציפית, מנסים לחקן. אני מקווה שבמסגרת הועדה שמונתה תינתן תשובה מעמיקה וכוללת.

היו"ר י. הרביץ: יש אפשרות לחכות עד סיום עבודתה של הועדה

שמונתה מטעם המשרד, ורק אז להמשיך בדיון.

אפשרות שניה היא לבחור בוועדת מישנה שגם תבוא בדברים עם נציגי אגוד הצרכנים, אשר לצערי לא באו להשתתף בישיבה היום. יחכן שנזמין גם את נציגי רשחות החנויות של שופק-סל והצרכניות, או שנעשה זאת רק לאחר שנקבל מסקנות הועדה.

א. יפה:

אני בעד זה שנעזור להם. אני מבין שבעיות

מתח הרווחים היא הבעיה המרכזית שהם רוצים

להעלות, ועל כך לא נוכל להביע דעה לפני שיהיו מסקנות הועדה.

היו"ר י. הרביץ:

אנחנו חייבים להגיש בהקדם מסקנותינו בקשר

לחמנע. הבעיות הן בווערות, ועלינו להניח את

המסקנות על שולחן הכנסת לפני סיום המושב. הם מעוניינים שנבוא לסייר אצלם ביום ה', 24 ביולי 1975. נחזור ביום שישי ונבקר גם באילת. עיריח אילת גם כן ביקשה לקיים ישיבה אחנו. אני מציע שאותם חברים שישחתפו בסיוור יהוו ועדת משנה לעניין זה.

מ. חריש:

עדיף לנו בהחלט סיור ביום ראשון ושני,

ה-27.7.75 ו-28.7.75.

הוחלט לקיים סיור לחמנע ואילת בימים 27-28/7/75.